

Kaczanowski, Krzysztof

Uwagi anatomo-antropologiczne o szkielecie kobiety kultury wołyńsko-lubelskiej ceramiki malowanej z Podludowa

Archeologia Polski Środkowowschodniej 6, 162-163

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MATERIAŁY I ODKRYCIA – MATERIALS AND DISCOVERIES

KRZYSZTOF KACZANOWSKI

UWAGI ANATOMO-ANTROPOLOGICZNE O SZKIELECIE KOBIETY KULTURY WOŁYŃSKO-LUBELSKIEJ CERAMIKI MALOWANEJ Z PODŁODOWA¹

Szkielet zachowany jest niekompletnie, silnie mechanicznie zniszczony, w niektórych partiach zwietrzały. Szczególnie silnej deformacji uległa pokrywa mózgowca (*callota*) a kości jej podstawy oraz kości twarzy są silnie rozdrobnione.

W widoku z góry (*norma verticalis*) czaszka jest niezwykle wąska, w perspektywie bocznej (*norma lateralis*) – niska o kościach ciemieniowych niewysklepionych (M. Zaczyńska, K. Kaczanowski 1998). Powyższe bezpośrednie obserwacje potwierdzają pomiary. Po uwzględnieniu deformacji można stwierdzić, że czaszka jest wybitnie wąska, o wyjątkowo małych wymiarach szerokościowych i tak: szerokość najmniejsza czoła (pomiar *frontotemporale-frontotemporale*) wynosi zaledwie 82 mm!, najmniejsza szerokość potylicy (pomiar *asterion-asterion*) wynosi 92 mm! a szerokość ciemieniowa czaszki (pomiar *eurion-aurion*) została oszacowana w stosunku do mediany na 126 mm! Dopuszczając nawet około dwumilimetrowy błąd pomiaru jest to wymiar nadzwyczaj mały i jak podkreślono niespotykany. Oszacowana długość czaszki (pomiar *glabella-opistocranium*) wynosi około 185 mm, natomiast wysokość czaszki uszna (pomiar *porion-bregma*) równa się 111 mm. W proporcjach czaszka opisana wskaźnikami jest ekstremalnie dłu-

ga, wartość wskaźnika szerokościowo-długościowego wynosi około 67,5 jednostki. W ujęciu wskaźnika wysokościo-wo-długościowego czaszka jest średnio wysklepiona a w świetle wskaźnika wysokościo-wo-szerokościowego jest wysoka (A. Malinowski, Wł. Bożiłow 1997).

Po złożeniu kości połamanej twarzoczaszki stwierdzono, że oczodół był mały, owalny i w proporcjach wyrażonych wskaźnikiem jest średniowysoki. Fragmenty połamanych kości szczękowych i jarzmowych wskazują na twarz słabo prognatyczną z rozmytą dolną krawędzią otworu gruszkowatego nosa.

Nasada nosa jest wąska i niska. Ocena szerokości twarzy jest niemożliwa.

Na kości szczękowej brak dołu nadkłowego (*fossa canina*), wcięcie szczękowe (*incisura maxillaris*) jest niewykształcone. Dwie ostatnio wymienione cechy zdają się wskazywać na komponentę żółtej odmiany człowieka. Nie jest jednak możliwa do przeprowadzenia, ze względu na zniszczenie, szczegółowa analiza taksonomiczna.

Na podstawie zachowanych obu kości udowych i prawej ramieniowej przyżyciową wysokość ciała wg różnych metod obliczono na około 156-162 cm (H. Bach 1965; L. Manouvrier 1892; M. Trotter, G. Gleser 1952). W oparciu o stopień zarostania szwów czaszkowych wiek w chwili zgonu należy określić jako *maturus* lub górny *maturus*, czyli w granicach 40-50 lat. Płeć – żeńska.

¹ Praca wykonana w ramach BW/IZ UJ, Zakład Antropologii.

LITERATURA

Bach H.
1965	Zur Berechnung der Körperhöhe aus den lange Gliedmassen-Knochen weiblicher Skellete, „Anthropologischer Anzeiger”, Stuttgart, 29, 12-21.	Trotter M. Gleser G.
1952	Estimation of stature from long bones of American Whites and Negroes. Am. J. Physical Anthr., 10, 463-515
Malinowski A., Bożiłow Wł.
1997	Podstawy antropometrii. Metody, techniki, normy, Warszawa-Łódź.	Zaczyńska M., Kaczanowski K.
1998	Szkielety ludzkie kultury wołyńsko-lubelskiej ceramiki białej malowanej z Łubcza i Podłodowa [w:] <i>Zmienność Biologiczna Człowieka</i> , 5, 71-81.
Manouvrier L.
1892	Détermination de la taille d'après les grands os des membres, „Memories Socioires d'Anthropologie”, Paris 2, 4, 347-402.		

KRZYSZTOF KACZANOWSKI

**ANATOMIC-ANTHROPOLOGICAL REMARKS ABOUT BONE WOMAN REMAINS
OF THE WOŁYŃ-LUBLIN PAINTED CERAMICS CULTURE FROM PODŁODÓW**

Excavations carried out by the Museum in Tomaszów Lubelski uncovered tomb of the Wołyń-Lublin painted ceramics culture (Lublin voivodeship). A damaged and strongly deformed cerebral and visceral cranium was preserved in the Podlodów skeleton. Despite the deformations, a very specific feature of the skull was

observed being a very narrow brain pan (ft-ft, ast-ast and eu-measurements). The estimated value of the index (67,5 units) indicated an extremely long brain pan. The average body height was between 156 and 162 cm. The death occurred in the late *maturus* age, sex: female.

Zakład Antropologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie